

# GLAS

## SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

LETO (año) LIV št. 1-2

EL VOCERO DE LA ACCION CULTURAL ESLOVENA

januar-junij 2009

### ZAKON, DRUŽINA IN NARODNA SKUPNOST

Čeprav je vloga zakona in družine za ohranitev narodnosti nenadomestljiva, vendar sama zase ni zadostna.

Mala družina naših časov je precej zgubila na vzgojni pomembnosti, istočasno pa so na veljavi pridobile izvendružinske, javne vzgojne ustanove, kot so šole, zavodi, organizacije in podobno. To dejstvo je v izseljenstvu še posebej važno, ker izvendružinski vzgojni vplivi niso slovenski. Zato družinske narodne vzgoje ne dopolnjujejo, temveč ji nasprotujejo ali jo morda celo povsem paralizirajo. In ker mora naša mladina nujno obiskovati te inštitucije, je učinkovitost naše narodne družinske vzgoje v veliki nevarnosti. Zato jo je nujno treba dopolniti s slovenskimi izvendružinskimi vzgojnimi ustanovami.

Poleg tega ne pozabimo, da se družinska narodna vzgoja vrši predvsem funkcionalno, kar je nemogoče, če ni bilo celotno družinsko življenje prepojeno z narodnim značajem. Zato pa mora družina sama neprestano zajemati iz čistih vrelcev narodnih vrednot, ki jih nudi narodna skupnost. Družina je kot sadika, ki mora biti tesno vraščena na drevo narodne skupnosti in iz nje črpati življenjski sok, sicer bo narodnostno prej ali slej usahnila. Zato so družine v izseljenstvu vsaj v potomcih zapisane narodni smrti, če si nočejo ali ne morejo ustvarjati izseljenske narodne skupnosti.

Tako vidimo, da je v narodnem interesu družine same, da ni zaprta sama vase, temveč da najde pot iz družinske skupnosti navzven v meddružinsko, narodno skupnost. Zato pa tudi narodna skupnost nikoli ne sme pozabiti, da je njen glavni cilj podpora družine, s posredovanjem narodnih vrednot, z dopolnjevanjem in nadaljevanjem družinske vzgoje.

Če torej družina hoče sama sebi dobro, mora sodelovati pri ustvarjanju in ohranjanju narodne skupnosti. To pa ne le materialno, da se po njej veča število članov narodne skupnosti, temveč tudi formalno, da se družina zavestno vključi v narodno skupnost, ohrani z njo stik, ji pomaga pri delu v njenih ustanovah, zlasti pri vzgojnih.

Dr. Mirko Gogala

(Odlomek iz knjige *Usoda izseljencev*, str. 82, 83; izdala SKA kot svoje 161. izdanje, leta 1996)

### SKRIVNOSTNA MOČ BESEDE

**E**NA IZMED najlepših predstav človeka je umetniško delo kiparja Rodina, ki je upodobil človeka, ki razmišlja. Zunanja drža človeka, popolnoma zatopljenega v razmišljanje, izdaja pri vsej navidezni fizični statičnosti najglobljo psihološko aktivnost in do take mere, da ima na sebi nekaj globokega, večnega in odseva oddaljenost od vsega zunanjega. V takem globokem dejanju premišljevanja so se rojevali iz stoletja v stoletje vsi uspehi, modrost in odkritja človeštva. V razmišljanju je studenec nenehnega iskanja resnice ... RESNICE. V popolnem nasprotju nam stopijo pred oči marksistične uprizoritve, ko s svojega zornega kota tolmačijo kreativnost, kjer odsevajo le grobe, težke poteze neizraznih obrazov; na katerih je poudarjena le fizična moč, trda, kruta in tesnobna.

Človek, ki odkriva notranji osebni svet ter zunanost, ki ga obdaja, kot socialno bitje, čuti potrebo, da zaupa in izrazi bližnjemu svoje misli z besedo, z uporabo materinega jezika ali v drugem priučenem jeziku. Zato lahko dojamemo pesnikovo misel, ko skoraj obupan nad osebno tragedijo, zavpije v zadnji iskri samozavesti: »Toda še vedno imam besedo!«

Kultura se izroča in bogati iz roda v rod pretežno z besedo. Mejnik, ki loči zgodovino od prazgodovine, je ravno pisana beseda. Slavne civilizacije so se odlikovale in se odlikujejo po dragocenem knjižnem bogastvu. Višek kulturnega obdobja neke države se izžareva – poleg drugih umetnosti - predvsem v literaturi. Sleherni jezik ima dve obliki izražanja: besednjak, ki ga uporabljata znanost in tehnika, ki mora biti nedvoumen, točen, objektivni, in tisti jezik, ki ga uporabljamo za izražanje čustev in doživetij, ki je pa prost, subjektiven in pojmovno bogat. Jezik je neprecenljivo bogastvo, katerega se ob skopi sodobni sintaksi modernih tehničnih elektronskih medijev, naglih in bežnih stikih, komaj zavedamo. Jezik ima vlogo povezave med ljudmi. Ti stiki so po primerni uporabi besednega zaklada in oblike lahko topli, pristrčni, vzpodbudni, obogatujoči ali pa nasprotno hladni, le strokovno funkcionalni, neprijazni celo agresivni.

Filozofi, novinarji in politiki se zavedajo, da je jezik največje orožje človeka, močnejši od orožja samega.

Da se zavedamo pomembne vloge, ki jo ima za nas konkretno slovenski jezik, (ki je sedaj enakovreden jezik drugim v Evropski uniji), v naši skupnosti, za obstoj slovenske države za krepitev slovenskega kulturnega ustvarjanja se moramo najprej osvestiti o tem, katere so sodobne nevarnosti, ki ogrožajo obstoj in razcvet slovenske besede. Šele ko bomo preučili problematiko, se bomo nato lahko posvetili reševanju stanja in si zagotovili boljše izsledke.

Nazvažnejši vzroki propadanja, osiromašenja ali izgube nekega jezika so sledeči, največkrat med seboj tesno povezani:

a) *Zgodovinske spremembe*, ki se danes ne predstavljajo toliko v osvojevanju tujega ozemlja, temveč so povzro-



920095801

čene spremembe narodno etnične sestave prebivalstva neke države zaradi migracij.

- b) *Kulturne*: znanstveni in tehnični izrazi imajo poleg izraza v domačem jeziku mednarodne besede izpeljanke iz grščine, latinščine in angleščine.
- c) *Družbene*: Uporaba novih predmetov, ki poplavlajo ves moderni svet, za katere se uporabljajo predvsem angleški izrazi. Življenje v mestih in okolici velikokrat rodi uporabo izrazov polne žargonov in slenga.
- č) *Zemljepisne*: preseljevanje v nove države, ki nujno vodi v podjezikovne skupine in neobičajne jezikove strukture. Pri tem je bila

najbolj prizadeta angleščina, v Argentini pa je zanimiv pojav npr. lunfarda.

- d) *Etnične*: upadanja čuta samozavesti in narodnih vrednot, komodnost in brezbriznost na sploh.
- e) *Estetske*: nova izumetničena subjektivna merila o lepoti, preziranje klasične kulture in objektivnih vrednot v vsebini in obliki pronicajo tudi v literarnih delih.

Pri ohranjanju in bogatenju slovenskega jezika je nedvomno veliko zaprek. Človek-razmišljevalec se more in mora odločiti: »Hočem ohraniti, gojiti in izpopolnjevati najprej svoj materin jezik!«

Dr. Katica Cukjati

## 60-LETNICA SLOVENSKE SKUPNOSTI V MENDOZI

Proti koncu lanskega leta je Slovenska kulturna akcija prejela prirčno vabilo iz Mendoze na 60. obletnico Društva Slovencev v Mendozi in pevskega zbora iz Mendoze.

Ker se tega slavja nismo mogli udeležiti, smo ob tem veselem in pomembnem dogodku poslali sledeče pozdrave:

»Buenos Aires, 24. decembra 2008

Spoštovani tajnik Društva Slovencev v Mendozi  
arh. Božidar Bajuk

Iskreno in prirčno se zahvaljujem za prejeto vabilo Odbora Društva in Mendoškega pevskega zbora.

Zelo bi bila vesela, da bi se lahko udeležila tega slavja, a na žalost je to nemogoče.

Z vami bom duhovno povezana. Želim vam prijetno srečanje vse mendoške skupnosti v slogi, veselju in upravičenem ponosu ob izpolnitvi tako visoke in plodovite življenjske pevske poti. Samo člani zbora in sodelavci vedo, koliko je žrtev, vztrajnosti, dela in navdušenja za vsakim nastopom.

V imenu Slovenske kulturne akcije in v lastnem imenu čestitam in želim še mnogo uspehov v bodočnosti, idealizma in dotok novih generacij.

Skupaj s temi željami izkoristim priložnost svetih praznikov, da voščim vsem in vsakemu posebej obilo zdravja, miru, notranjega veselja, harmonije in medsebojne povezave.

Katica Cukjati.

predsednica Slovenske kulturne akcije«

## JUBILEJNI GLASNIK SLOVENSKE SKUPINE V MENDOZI

Ob pričetku novega leta 2009 pa smo prejeli iz Mendoze **Glasnik Slovenske skupnosti v Mendozi – 60 letnica 1948-2008**. Posebna izdaja mendoškega Glasnika je okrašena s slovenskimi ornamentami po osnutkih inž. Marka Bajuka.

Na spodnji strani pod črto vsake strani pa lahko preberemo slovenske pregovore, katere je zbrala Šimonova mama. Publikacija ima na prvi strani besedilo vodje slovenskega zbora v Mendozi Diega Bosqueta o pomembnosti tolikoletne glasbene dejavnosti za mendoško skupnost. Predsednik Odbora Društva Slovencev je v slovenščini in v španščini napisal voščila ob božičnih in novoletnih praznikih.

Sledijo zanimivi Spomini na prve čase, v katerih sodelujejo s svojimi prispevki nekateri starejši člani mendoške skupnosti. V tem Glasniku lahko preberemo seznam pevcev do danes. Duhovni vodja Jože Horn je prispeval svoje bodrilne misli.

V španskem jeziku je objavljen intervju, ki ga je imel julija 2007 arh. Božidar Bajuk z lic. Antonijem Šturmom O zgodovini Slovenskega zbora v Mendozi. Stane Grebenc je opisal razvoj slovenske skupnosti v Mendozi. Sledi prispevek Božidarja Bajuka o 54 letih dušnopastirskega dela č.g. Jožeta Horna. Publicist Gregor Batagelj je iz Slovenije poslal članek o šestdeset let prepevanja in v njem nanizal uspehe mendoškega zbora doma v provinci, drugod po Argentini in po svetu. Pravitko je iz Slovenije poslal svoje pozdrave in želje pisatelj Ivan Sivec. Božidar Bajuk pa je osvetlil Obletnico slovenske pesmi v Mendozi. Medtem ko je 10 let Slovenskega mendoškega okteta opisal Tone Štirn. Dve črnbeli fotografiji krasita to izdajo: Ob prvem obisku škofa Rožmana oktobra 1949 in Pred potovanjem v Slovenijo. Glasilo se zaključuje z mislimi dušnopastirskega delegata Slovencev v Argentini dr. Jureta Rodeta.



## SLOVENSKI MEDICINSKI ELEKTRONSKI SLOVAR

Ljubljanska medicinska fakulteta je s sodelovanjem s farmacevtsko družbo Lek pripravila elektronsko različico četrte izdaje Slovenskega e-slovarja.

Slovar je brezplačno dostopen vsem uporabnikom medmrežja.

To izdajo Slovenskega medicinskega e-slovarja je pripravljalo že dalj časa več kot sto uglednih slovenskih strokovnjakov in profesorjev na Medicinski fakulteti v Ljubljani. Slovar vsebuje več kot 67.000 strokovnih izrazov, od tega več kot 38.400 gesel in skoraj 29.000 stalnih besednih zvez.

Tovrstna izdaja zajema izraze iz predkliničnih ved, kliničnih ved, dentalne medicine, socialno-medicinskih ved, slovenske strokovne izraze v latinskem in grškem jeziku, poslovenjeno zapisane latinske in grško-latinske izraze, odsvetovane izraze, krajšave v medicini ter zgodovinske osebnosti na polju medicinske znanosti.

## ODPRTJE LIKOVNE RAZSTAVE SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE NA VELEPOSLANIŠTVU REPUBLIKE SLOVENIJE

Pod pokroviteljstvom veleposlaništva Republike Slovenije v Argentini je Slovenska kulturna akcija otvorila likovno razstavo v četrtek, 19. maja 2009, ob 12. uri v sejni dvorani ambasade.

Na vabilo veleposlaništva Republike Slovenije je v preteklosti Slovenska kulturna akcija priredila samostojne polletne likovne razstave v veleposlaniški rezidenci. Tako so bila razstavljena dela sledečih umetnikov: *pokojne Bare Remec, Adriane Omahna, Andrejke Dolinar Hrovat, Toneta Kržišnika in Andreja Makeka*. Vsaka izmed teh razstav je umetniško olepšala za nekaj mesecev rezidenčne prostore in bila na ogled slovenskim in drugim obiskovalcem.

V mesecu maju pa smo prvič odprli likovno razstavo na pobudo in vabilo veleposlanika Slovenije v Argentini *prof. Avgušтина Vivoda* v sejni sobi veleposlaništva.

Na pobudo za tovrstno umetniško izraznostjo je Slovenska kulturna akcija prejela vabilo z veseljem in odgovornostjo.

Po objavljenem razpisu v glasilu *Oznanilo in tedniku Svobodna Slovenija* je bila izbrana po ena slika umetnikov, ki so se odzvali vabilu ter izpolnili kakovostne umetniške pogoje.

Ob napovedani uri se je zbralo število povabljenih obiskovalcev predvsem umetnikov in njih bližnjih sorodnikov, predstavnikov nekaterih organizacij in skupina Slovencev, ki so prav na ta dan prejeli slovensko državljanstvo.

Na odprtje razstave se je s svojo prisotnostjo odzval vabilu predstavnik mestne vlade direktor oddelka za stike z ustanovami, med katere sodijo emigracijske skupnosti, *lic. Claudio Avruj*.

Najprej je veleposlanik *prof. Avguštin Vivod* pozdravil navzoče v slovenščini in nato v špansčini ter označil namen in smisel razstave. Sledilo je nizanje misli predsednice Slovenske kulturne akcije *dr. Katice Cukjati*. Najprej se je zahvalila za pokroviteljstvo veleposlaniku, nato *Majdi Tomažin Bukovec* za vse sodelovanje, saj kot žena umetnika ima veliko smisla za vse, kar je povezano s slikarstvom in je bila med pripravljanjem razstave in kataloga stalno ob strani s sugestijami in nasveti.

Zahvalila se je tudi članom SKA, ki so imeli posebno zaslugo pri pripravi te likovne ekspozicije: vodji likovnega odseka *prof. Andrejki Dolinar Hrovat*, ki je nosila največjo težo pri pripravi tega kulturnega

praznovanja; tehnično pa je omogočil obešanje slik s svojim umetniškim kriterijem in spretnostjo slikar *Andrej Makek*.

*Dr. Katica Cukjati* je poudarila pomembnost in reprezentivnost slovenskega umetniškega izražanja v središčih, kjer so dela dostopna argentinski izbrani kulturni in družbeni publiki, kot so veleposlaniški prostori. Končno pa je povabila umetnike, naj povezujejo še druge ustvarjalce in jih seznanijo z delom na umetniškem področju, da se bo tako sodelovanje še pomnožilo in pritegnilo umetnike slovenskega porekla. Vsaka kulturna predstava v tej ali oni obliki je neke vrste spričevalo kvalitete naših slovenskih ljudi v tujem svetu.

Predstavnik mestne vlade *lic. Claudio Avruj* je z navdušenjem izrazil svoje presenečenje nad lepoto razstave, nad zanimivo idejo ter se zahvalil vabilu ob tako lepem dogodku ter po svojih močeh obljubil vso razpoložljivost svojega resorja za medsebojno sodelovanje in iniciative.

Razstava je vsebovala likovna dela 16 umetnikov različnih starosti, šol in slogov. Ogledali smo lahko eksponate sledečih likovnikov: *Ivana Bukovca, Andrejke Dolinar Hrovat, Marjana Gruma, Eli Hafner, Helene Klemenc, Toneta Kržišnika, Daniela Leberja, Andreja Makeka, Tilke Močnik, Amalie Molek, Adriane Omahna, Andree Quadri Brula, Lučke Voršič, Vladimirja Voršič, Branka Zavrtnika in Irene Žužek*.

Poleg umetniških slik je bilo potrebno veliko občutka za estetiko pri razporeditvi v prostoru tako si različnih slik po tematiki, stilu in obliki.

Na mizici so bili na razpolago kvalitetno izoblikovana v enobarvni zeleni ilustraciji katalogi delo Monike Urbanije Koprivnikar.

Obiskovalci razstave smo tako pričeli to popoldne v prijateljskem razgovoru, vzpostavljajoč nove stike, z zakusko in v krasnem ambientu odtenkov barv in oblik.

Razstava je odprta obiskovalcem slovenskega veleposlaništva v naslednjih mesecih.



## Knjige

INŽ. JOŽE LENARČIČ

ŠOPEK SPOMINČIČ - MANOJO DE NOMEOLVIDES

V mesecu decembru lanskega leta smo doživeli presenečenje ob izdaji prvega literarnega dela v knjižni obliki *inž. Jožeta Lenarčiča*. Knjiga je pisana

v kastiljščini z namenom, da avtor približa španskim bralcem v obliki proze zgodbe naše bližnje preteklosti. Slovenci v Argentini imamo stike z Argentinci po družinskih, prijateljskih in profesionalnih vezeh.

Knjiga je bila tiskana v Editorial Baraga v Buenos Airesu, leta 2008 na 302 straneh. Ovojne strani poleg spominčič ilustrirajo majhne fotografije iz predvojnih in medvojnih časov. Odgovarjajoča estetska diagramacija je bila na skrbi nam že znane oblikovalke Monike Urbanije Koprivnikar.

Najprej zagledamo v tekstu posvetilo avtorja staršema očetu Fonziyu in materi Anici. Posvetilo pa ima širšo

socialno-zgodovinsko razsežnost: padlim žrtvam, emigrantom in njih potomcem, ki smo zrastle v okolju družinskih zgodb, ki niso še dočkale končnega razpleta. Uvodne besede je napisal Tine Debeljak ml., ki nakazuje vsebinsko, sporočilno in oblikovno vsebino knjige. Knjiga je poustvaritev resničnih zgodb in nam približa osebe, ki so res odigrale v prepletu dogodkov vlogo, ki jim jo avtor pripisuje.



Na strani 11 pa nam avtor sam poda tudi svoj uvod. Podčrta, kako osebne zgodbe sestavljajo skupno zgodovino, kako si človek dela utvare, da lahko spremeni svet z večjo lahkoto kot pa samega sebe. Avtor razkriva, da je njegov glavni namen ob teh zgodbah obeležiti osebne zgodbe, ki sestavljajo zgodovino, in ocenjuje, da so v zgodovinskih dogodkih ravno življenjske poti posameznikov tiste, katere ima vsak dolžnost primereno odigrati. Knjigo je avtor dokončal junija 2005, verjetno kot poklon tistim, ki so pred 60. leti dali življenje za domovino ob največji tragediji slovenskega naroda. Za nas Slovence tematika ni nova, je pa novost, ki je vredna posnemanja za približanje naše stvarnosti argentinskemu bralcem. Sporočilo avtor nakazuje na zadnji strani: »Ti spomini se bodo sedaj končno oddaljili od mene. Potovali bodo v času, da jih srečajo drugi ljudje, da jim prikažem naše življenje z vsemi našimi pomakljivostmi in vsemi našimi veličinami. Morda jim bo pomagalo, da bodo razumeli naše življenje ter da odločitve v življenju niso lahke ne popolne. Mi smo jim morali pogledati v obraz. Vsi morajo to storiti. Končni izid vedno pride s časom.«

Na koncu uvoda se avtor zahvaljuje za sodelovanje profesorici Andrejki Kelc, pesniku Vinku Rodetu in argentinskemu pisatelju Jorgeju Luisu Sagreri.

Zgodbe se odvijajo v 14 poglavjih, krajevno in časovno točno označenih: na pr. Ljubljana, Bizovik, Teharje, Servigliano, Genova, Buenos Aires. Potek dogodkov se razvija v loku od leta 1940 pred nemško okupacijo do 1948. Epilog odvijanja pa se sklene s predavanjem protagonista zgodbe na domobranski proslavi junija 1992.

Obravnavana tema je dramatična, tragična, a knjigo preveva optimizem, včasih celo z veliko mero romantizma in nostalgije. V nekaterih poglavjih se razvijajo filozofski razgovori, ki razlagajo dogodke, a vsebina sama je polna hitrih odločitev in akcij. Saj smo v pripovedovanju ujeti sredi vojne in revolucije.

Knjiga približa argentinskemu bralcem na prijeten, dinamičen in jasen način dogajanja, ki presega togo zgodovinsko pripovedovanje, vendar jim natančno predstavijo podobo dogodkov v obdobju druge svetovne vojne na Slovenskem.

Čeprav bo inž. Jože Lenarčič nejevoljen zaradi naslednjega zadnjega stavka, želim omeniti, da je avtor v nenavadni gesti daroval del izkupička za Slovensko hišo.

## DR. KRISTINA TOPLAK "BUENAS ARTES"

V sklopu publikacije Migracije št. 16 je Inštitut za Slovensko izseljensko Znanstveno raziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti izdalo knjigo **Buenas Artes** izpod peresa dr. Kristine Toplak.

Kristina Toplak je bila rojena leta 1976 v Mariboru. Diplomirala je iz etnologije in kulturne antropologije ter umetnostne zgodovine na Filozofski fakulteti v Ljubljani. V prestolnici Slovenije se je zaposlila kot mlada raziskovalka na Inštitutu za slovensko izseljensko. Že v diplomskem delu je začela s povezovanjem dveh specifičnih tem – likovne ustvarjalnosti in migracij. Avtorica je sourednica znanstvene revije *Dve domovini* in članica uredniškega odbora Knjižnice Glasnika Slovenskega etnološkega društva.

Knjiga, ki jo recenziramo nosi podnaslov *Ustvarjalnost Slovencev in njihovih potomcev v Buenos Airesu*. Izšla je v Ljubljani, leta 2008, v Založbi ZRC ZRC SAZU. Na ovitku so reprodukcije sledečih slik, ki jih je fotografirala avtorica sama: *Marjan Grum*, 1991, Eslovenia Libre; *Fabijan Berčič*, 2004/2005, Sv. Luciji (Srečni svet); *Adriana Omahna*, 1996, En otro tiempo; *Ivan Bukovec*, 1983, Življenje, in *Andrejka Dolinar*, 1986, Drevesa.

Urednik zbirke je dr. Jernej Mlekuž, oblikovanje pa delo Milojke Žalik Huzjan.

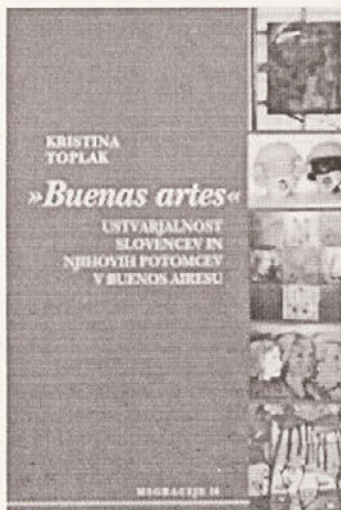
Pregled vsebine nam razkazuje bogato vsebino teksta, čeprav se raziskovalka in avtorica tega knjižnega dela nato v ilustracijo konkretno omejuje na štiri posamezne likovne ustvarjalce, ki jih izbere po krogu delovanja in generacijske pripadnosti.

Knjiga se po nakazu vsebine nadaljuje s seznamom slikovnih prilog, ki jih je kar 28 ter s predgovorom avtorice in njenim uvodom. V Predgovoru je zanimiva misel Tomasa Eloya Martineza: "Lahko slikar predstavlja deželo? Ne, ampak svetloba dežele je predstavljena v vseh delih slikarjev in njihovih imenih."

Teoretično podlago knjige predstavi avtorica v razmišljanjih, ki jih vsebujejo poglavja: a) Migracije, ustvarjalnost in umetnostni svetovi. Temeljni pojmi in opredelitve; b) Zgodovina političnega, družbenega in kulturnega dogajanja v Argentini; c) (Likovni) umetnostni svet Buenos Aires; d) Umetnostni ustvarjalci med Slovenci v Argentini: Med institucionalnim delovanjem in samostojnostjo.

Sledi poglavje o izbranih likovnih umetnikih po kriteriju avtorice pod imenom *Ustvarjalni svet posameznikov*. Izbrala je ustvarjalce, katerih po eno delo je predstavljeno na sprednji ovojnici knjige. Od strani

151 do 169 so Slikovne priloge. Sledita dve poglavji obravnav tem: A) Preplet migracij in umetniških ustvarjalnosti v luči obravnavanih primerov: teorija šestih P; B) Med lokalnimi (etničnimi) nacionalnimi in globalnimi umetnostnimi svetovi. V knjigi najdemo tudi povzetek vsebine v španščini in angleščini. Na strani 201 in naslednjih so navedeni viri in literatura; od strani 215 do 219 pa imensko kazalo.



Poglavje zgodovine politično, družbenega in kulturnega dogajanja v Argentini bi bila lahko predmet osvetljave še iz marsikaterega drugega zornega kota posebno za tiste, ki tukaj živimo in doživljamo argentinsko stvarnost. Skozi razvoj opusa je dr. Kristina Toplak veliko strani posvetila Slovenski kulturni akciji in vlogi, ki jo je ta imela na likovnem ustvarjalnem področju. V knjigi je tudi zanimiva primerjava med likovno kreacijo umetnikov slovenskega pokolenja v Argentini in slovenskega izvora v Avstraliji.

Dodala bi, da v mnogih stavkih ni jasno, ali je vsebina stavka komentar umetnika ali zaključek avtorice.

Znanstvenica *Kristina Toplak*, ki je bila že dvakrat profesionalno na obisku v Argentini, se je lotila teme resno in natančno. Postavila je slovensko likovno ustvarjalnost v Argentini v primeren znanstveni okvir in v umetniška svetovna gibanja. Ta razprava je delček mozaika ustvarjalnega življenja umetnikov slovenskega izvora izven matičnih meja v tujem svetu. Bilo bi zanimivo in zaželeno, da bi se tovrstnim temam posvečali znanstveniki in umetnostni kritiki, etnologi in esteti, ki so člani slovenskih emigracij in so strokovno usposobljeni.

## SEZNAM PUBLIKACIJ SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

V teh petinpetdesetih letih je Slovenska kulturna akcija poleg Meddobija objavila sledeče publikacije, nekatere so še na razpolago za prodajo.

**Obogatite sorodnike in prijatelje: Podarite jim knjigo Slovenke kulturne akcije!**

- *KOCIPER, Stanko, MERTIK, 1954, 168 str.* Zbirka sedmih novel pisatelja Kocipra z uvodom dr. Tineta Debeljaka. Kociper opisuje svet Slovenskih gor. S sočno besedo slika svojo ožjo domovino, tamošnje ljudi in življenje. Novle in povesti, vse iz iste okolice, pa po snovi tako različne, da se luči in sence tega čudovitega sveta vedno prižigajo in ugašajo v novih spremembah. (Razprodano).
- *VREDNOTE II, 1954, 193 strani.* Uredil *Ruda Jurčec*. Vrednote je prevzela SKA v zalaganje od prejšnjega izdajatelja DOSKI-ja (Delovno občestvo za Slovenski katoliški inštitut) in jih preusmerila v svoj znanstveni letni zbornik. Razprave so največ idejno filozofskega in kulturnega značaja. *VREDNOTE I (DOSKI)* je izšlo 1953 na 328 str. (Razprodano).
- *PREGELJ, Ivan, MOJ SVET IN MOJ ČAS, 1954, 344 strani* in 54 celostranskih slik. Pregelj je najpomembnejši slovenski pisatelj med obema vojnoma. Po svoji umetniški tehtnosti spada kot četrti v vrsto Prešeren-Levstik-Cankar. Knjiga vsebuje pisateljev svet in obširno razlago dr. Tineta Debeljaka. Opremila Bara Remec (Cena knjige: broširana izdaja \$50; vezana: \$70; v usnje vezana: \$100).
- *KOS, Vladimir – GORŠE, France, KRIŽEV POT PROSEČIH, 1955, 32 strani.* Pesnik Kos je ob postajah križevega pota izlil v prošnje vse tegobe sodobnega človeštva, kipar Gorše pa je v risbi združil vso globoko vsebino Križanega pota za slovensko cerkev v Torontu. Delo je opremil *Milan VOLOVŠEK* (Cena \$30).
- *REMEC, Bara – DEBELJAK, Tine, KYRIE ELEISON, 1955, 40 listov.* Slikarica Bara Remec in pesnik Tine Debeljak sta pripravila knjigo v počastitev vseh slovenskih kulturnih delavcev, ki so postali žrtev rdeče revolucije, 300 numeriranih izvodov. (Razprodano).
- *VELIKONJA, Narte, LJUDJE, 1966, 341 str.* Znano je, kako podlo so umorili komunisti tega velikega pisatelja, ki je bil prav tako velik človekoljub in javni delavec. Te psihološke novle naravnost vodijo iz literarnega ekspresionizma v naše sedanje pripovedništvo (broširana \$ 50, vezana \$60).
- *MAROLT, Marjan, ZORI, NOČ VESELA, 1956, 317 str.* in 8 umetniških prilog. Roman iz šestdesetih let prejšnjega stoletja, godi se na Vrhniki, v Ljubljani, v Trstu in na Laškem, kjer so se tedaj vojskovali slovenski fantje, živahno opisuje dogodke, kot so se odigrali na vasi, med tržaško gospodo, v mestu in v tujini, kamor je usoda zanašala ljudi. Opremil *Andrej Makek*. (Razprodano).
- *VREDNOTE III, knjiga, 1955, 191 strani.* Uredil *Ruda Jurčec*. (Cena \$40).
- *IRENEJ FRIDERIK BARAGA – ORATORIJ.* Glasba: *Alojzij Geržinič*; besede *dr. Tine Debeljak*; prevod: *P. M. H. MORGAN*. Oprema *Bara Remec*; kip. *France Gorše*; 43 strani. (Cena \$50)
- *DHAULAGIRI, BERTONCLJ, Dinko – ARKO, Vojko, 1955, 169 str.* besedila in 36 umetniških fotografij. Knjiga popisuje Bertoncelejev vzpon na Dhaulagiri v Himalaji. Knjigo je opremil *Milan Volovšek* (broširana \$ 40, vezana \$ 50).
- *BALANTIČ, France, ZBRANE PESMI, 1956, Zbral in uredil dr. Tine Debeljak.* Oprema in risbe *Bara REMEC*. Strani XXVIII (Uvod), 189 strani (pesmi, Balantičevi prevodi iz tujih jezikov, Balantič v tujih jezikih. Balantičevi zapiski iz Gonarsa). Strani XXX-LI (Epilog in opombe) (Razprodano).
- *SIMČIČ, Zorko, ČLOVEK NA OBEH STRANEH STENE, 1957, 170 strani.* Glavni junak je brez imena in ves razdvojen. Živi v Argentini in doma, kjer ima ženo in ljubico Katjo. Ta je usodno stopila na njegovo pot, prihajala je za njim v Trst in končno v Argentino. Povabila ga je na zadnji sestanek, na katerem je upal, da bo dognal svoj položaj, toda ni je bilo in ves razdvojen se odpravlja k ženi, ki ga čaka na argentinski meji. Vse dejanje se izvši v nekaj urah in je polno preteklosti in sedanosti, misli in čustev. Delo je napisano v modernem slogu (*Martin Jevnikar*). Opremil *Milan Volovšek*. (Cena: broširana \$ 50, vezana: \$ 80).
- *KOCIPER, Stanko, NA BOŽJI DLANI, 1957, 404 strani.* Prvi del romana »In svet se vrti naprej«. Dejanje se razvija v prvih treh mesecih 2. svetovne vojne, od vdora nemških čet v Jugoslavijo do napada Nemčije na Sovjetsko zvezo. Ovitek in platnice: *Tone Kržišnik* (broširana \$ 50, vezana \$80).
- *PAPEŽ, France, OSNOVNO GOVORJENJE, 1957, 76 strani,* pesniška razmišljanja. Vsebina govorjenja so ideje, ozaljšane z razpoložljivskimi toni. Opremil avtor (cena: \$30).
- *VREDNOTE IV.* Knjiga. Uredil *Ruda Jurčec*. (Cena \$40).
- *JURČEC, Ruda, LJUBLJANSKI TRIPTIH, 1957, 194 strani.* To je roman Ljubljane in njenega revolucionarnega razumniškega rodu v času, ki je bil zanj in za vso skupnost, kateri pripadata, usoden in velik, ki se mu nihče doslej ni znal približati s takim prijemom. (broširana \$ 50, vezana: \$ 80).
- *MAUSER, Karel, JERČEVI GALJOTI, 1958, 135 strani,* Povest iz Podbrezja, živahna povest z blejske okolice iz časa pred svetovno vojno, v kateri Mauser na svojski način, pa vendar brez vidne tendence prikazuje resnico, da spore med rodovi ne rešujejo sodnije, le ljubezen. (broširana \$ 50, vezana \$ 80).
- *KUNČIČ, Mirko, GORJANČEV PAVLEK, 1958, 189 strani,* Sodobna bajeslovna povest. Zajet je v pravljčni Triglavski svet, slovenska pesem in slovenska zemlja v okviru moderne tehnike in sodobne Argentine (broširana: \$ 50, vezana \$ 80).
- *RUDOLF, Neva, ČISTO MALO LJUBEZNI, 1958, 110 strani.* Opremil *Viktor Sulčič*. Črtice slovenske pisateljice, ki vnaša v slovensko književnost prvič avstralske motive s spomini na slovensko tržaško obalo. (broširana: \$ 30, vezana: \$ 40).
- *TRUHLAR, Karel Vladimir, NOVA ZEMLJA, 1958, nepaginirano,* Sodobno globoko ubrana lirika slovenskega pesnika duhovnika. Opremil *France Papež* (broširana: \$ 30, vezana \$40).
- *AVGUŠTIN, Avrelij - LUKMAN, Franc Ksaverij, KNJIGA O VERI, UPANJU IN LJUBEZNI (ENHIRIDIJ), 1958, 112 strani.* (2. izdaja). (Cena \$ 50).
- *ZGODOVINSKI ZBORNİK, uredil Marjan Marolt, 1959.* Prispevki: M. Grebenc, R. Ložar, M. Jezernik, B. Voščak, F. Erjavec, B. Sušnik. (Cena: \$ 50).
- *ALIGHIERI, Dante, BOŽANSKA KOMEDIJA – PEKEL.* Prepsnil, uvod in razlago sestavil *dr. Tine Debeljak*. Oprema in lesorezi: *Bara Remec, 1959, 171 strani* in CXIX strani. (broširana: \$60, vezana: \$ 80).
- *DNEVI SMRTNIKOV.* Izbor slovenskih pisateljev: Žele, Kociper, Beličič, Kramolc, Mauser, Novak, Korošec, Potokar, Javornik, Bukvič, Marolt, Simčič, Ogrin, Debeljak, Rudolfova, Kos, Jurčec. Zbirko je uredil *Alojzij Geržinič*. Izšlo 1959, na 253 straneh ( broširana: \$ 60, vezana: \$ 90).
- *MAROLT, Marjan, SLOVENSKA LIKOVNA UMETNOST V ZAMEJSTVU, 1959, nepaginirana.* Uredil in tekst napisal *Marjan Marolt*. Opremil *Ivan Bukovec*. Knjiga prinaša 19 reprodukcij del Franceta Goršeta, M. Savinškove, B. Teda Kramolca, A. Ivančeve, Milana Volovška in Franceta Ahčina. (broširana: \$ 40, vezana: \$60).-

(se nadaljuje prihodnič)

## PISATELJ LOJZE NOVAK

Pred nekaj leti je Meddobje objavilo, da poizveduje o življenju in delu Lojzeta Novaka in zato prosi bralce, ki bi o njem kaj vedeli, naj to sporočijo uredništvu revije.

Vedelo se je o njem, da je objavil vrsto črtic v prvih letih po vselitvi v Argentino, tako v Zbornikih Svobodne Slovenije kot v Zborniku Balantičeve družine, katere član je bil, posthumno pa je izšel pri SKA njegov daljši spis *Izgoreli čas*.

Novak je bil moj sošolec v begunski gimnaziji v Spittalu razreda, ki je leta 1948 delal malo maturo, tako tudi moj sošolec. V Argentini nas je kar nekaj še živih, nekaj pa jih je v Združenih državah. Menda se je zato name obrnil prof. France Pibernik, naj bi kaj poizvedel o Novakovi literarni zapuščini. Posebno o romanu, ki da ga je Lojze napisal, pa se je za njim izgubila vsaka sled.

Kje naj bi iskali Novakovo zapuščino, če ne pri družini? Začel sem poizvedovati za podatke o hčerki, o sinu, a odkar so se preselili (iz San Justa), nihče ni vedel zanje. Končno je sošolka Tinca Glavan slučajno srečala Novakovo svakinjo, ki je vedela zanje. Tako sem prišel v stik s Silvijo Novak, ki pa o očetovi zapuščini ni vedela ničesar. Razen družinskih fotografij ni hranila ničesar. Od tega bo že kar sedem, osem let.

Nekako pred dvema letoma je ga. Meta Debeljak Vombergar našla v očetovem arhivu mapo z Novakovimi spisi. Jure Vombergar je vse natanko popisal in to sporočil tudi v NUK Rozini Švent. V Meddobju smo objavili od tistih, menda dve ali tri črtice. Vse drugo je bilo že objavljeno, razen drame *Most svobode*, ki je tako tudi prišla v našo revijo.

Slučajno se je našlo v nekem arhivu v Slov. hiši še eno Novakovo delo: sonetni venec *Pesem tujih cest*, katerega smo tudi objavili v Meddobju.

Silvia Novak je iskala stik s sorodniki v Sloveniji, istočasno pa je Sara Horvat, Lojzetova pranečakinja, poizvedovala o argentinskih sorodnikih. Preko Anice Moder in Franca Kuzmiča iz Murske Sobote je končno prišlo do zveze med Silvio in njeno teto Marijo Horvat. Stiki so se bili prekinili v petdesetih letih 20. stol.

Sara Horvat je študentka slovenistike in bibliotekarstva. Za diplomsko nalogo je izbrala pisatelja Lojzeta Novaka. Pred kratkim mi je sporočila, da je do sedaj zbrala 46 Novakovih del, a da ji manjkajo vsaj tri dela, ki jih Lojze omenja v pismu dr. Debeljaku. Na njenem seznamu pa manjka sonetni venec, kar sem ji takoj sporočil. Naknadno se je našel še en Novakov tekst: Mila Hribar ga je našla med papirji tete Ane Breznik. Je rokopis na devetih straneh z naslovom *Neža*, napisan *Na Oceanu meseca januarja 1949*, torej eden od njegovih zgodnjih besedil.

Sara je letos marca obiskala sorodnike v Argentini, pozanimala pa se je tudi za stričevo zapuščino. Srečala se je z Marijanom Amonom, ki je edini od sošolcev napisal nekaj spominov nanj, bila sta namreč prijatelja (vsaj v peti gimnaziji). Tudi jaz sem se sestal s Silvijo in s Saro, pregledali smo špitalske gimnazijske slike, izmenjali si vsa druga dognanja o Lojzetu, Silviji sem izročil fotokopije spisov, ki so se našli pri Debeljakovih.

Zaenkrat je to vse, kar vemo in kar imamo o Lojzetu Novaku. Treba bo počakati na Sarino diplomsko nalogo, da še kaj več izvemo. Roman, ki ga je Novak napovedal Debeljaku do zdaj ni bil najden. Družina, kot rečeno, ni ohranila nobenega njegovega spisa. Če jih je kaj bilo, so se po mnenju hčerke ob selitvah izgu-

bili. Sicer pa je Novak nehal pisati okrog leta 60, umrl pa je star 59 let. Malo vemo o letih, ko se je umaknil iz skupnosti.

Lojzeta Novaka ni v Leksikonu slovenske književnosti. Ne omenja ga tudi ne Helga Glušič v svoji študiji o emigrantski književnosti. Verjetno se je nanjo naslonila Mojca Jesenovec, ko je predavala o zgornji temi v Hotelu immigrantov, v sklopu razstave o našem vseljevanju v Argentino – in ga tudi ni omenila. Spominim se, da sem jo na to opozoril, pač kot Novakov sošolec. Pa še na Marijana Marolta, saj smo na vabilu za razstavo imeli natisnjeno neko izkaznico njegove hčerke Polone, kot vseljenke v tistih davnih letih.

Upajmo, da nam bo diplomatska naloga razkrila marsikaj neznanega o pisatelju Novaku. Recimo, zakaj je utihnil, nehal pisati kot vse kaže, nekako petnajst let pred svojo smrtjo.

Čakamo tudi na popolnejšo avtorjevo bibliografijo – in seveda na biografijo. Menda bo letos že 25 let od njegove smrti.

Vinko Rode

### Pripis Sare Horvat po e-pošti 17/06/2009

Trenutno imam zbranih 52 objavljenih del, od tega 5, ki niso leposlovnega značaja (pismo, kritika, poročilo...) in 7 neobjavljenih del (torej še rokopisnih).

Zadnja objava v času Lojzetovega življenja, ki sem jo jaz našla, je bila leta 1963. Gre za črtico *Pesem*, ki je bila objavljena v Zborniku Svobodne Slovenije. Na rokopisu drame *Most svobode* je ročno zapisano »maja 1969«. Vem, da je bila drama tega leta uprizorjena v slovenskem domu v San Justu, ne morem pa trditi, da jo je Lojze tega leta tudi napisal.

Manjkajo mi še naslednja dela: *Poslednji*, *Tri silhuete*, *Njegova mati* in *Očetova bol*. Ta dela Lojze imenuje v pismu Tinetu Debeljaku. Če vam pride kaj od tega pod roke, bom prav vesela.

25 let smrti Lojzeta bo pa šele leta 2011. Do takrat upajmo, da bomo dobro pripravljeni in oboroženi z vsemi njegovimi deli, morda v obliki zbranega dela.

Lp, Sara

### Pripis 18/06/2009

Danes je za mano zelo uspešen dan kar se tiče raziskovanja. Zato vam moram takoj sporočiti moje najnovejše rezultate in odkritja (...) V Koroški kroniki sem našla objavljeno črtico, ki ste mi jo zadnjič poslali. *Neža*. Ja, res je. Črtica je bila objavljena 17. junija 1949 pod imenom France Ravnik. Tega psevdonima prej še nisem poznala in tako sem potem pod tem imenom našla še eno delo in še nekaj drugih stvari pod pravim imenom... Počasi se premikam naprej.

Z lepimi pozdravi!

Sara Horvat

## Novice iz Slovenije

### RAZSTAVA OB 80-LETNICI ŽARKA PETANA

V mestnem ljubljanskem gledališču so odprli ob visokem jubileju satirika in dramatika *Žarka Petana* razstavo utrinkov iz režiserskega opusa v tej gledališki hiši.

Razstava je bila na ogled 23. aprila v spodnjem foyeru Mestnega gledališča. Avtorica razstave je bila *Alenka Klabus Vesel*, likovno pa jo je zasnovala *Mojca Višnar*. Ob razstavi je imela direktorica umetniška vodja mestnega teatra *Barbara Hieng Samobor* intervju z jubilatoma *Petanom*. Kot uvod v razgovor je podala bogati *Petanov* opus na najrazličnejših področjih literarnega ustvarjanja. Omenila je tudi, da so *Petanova* dela prevedli v več kot 30 tujih jezikov. Večina priznanj, nad 60, je bil jubilanat deležen zunaj matične Slovenije. *Žarko Petan* je obudil spomine na prehojeno pot od časov svojega otroštva, preko knjig in režiserske dejavnosti. *Petan* je bil od leta 1966 - 1971 stalni režiser v ljubljanski *Drami*, v 90-ih letih pa je bil nekaj časa generalni direktor RTV Slovenija. Režiral ni samo v Sloveniji temveč tudi v drugih teatrah.

## Dejavnost naših članov

### NASTOPI BASISTA MARKA FINKA

V nedeljo, 29. marca je skupaj z drugimi pevci basist inž. Marko Fink nastopil v Ženevi. Pel je v vlogi Kristusa Bachov Pasijon, po svetem Janezu ob 500. letnici rojstva reformatorja Jeana Calvina. Koncert je bil prirejen v nabito polni ženevski katedrali svetega Petra. Izzvenel je v svetlobi 2000 sveč, magično in meditativno. V ponedeljek, 31. marca pa je sodeloval pri petju Schubertove velike maše v ES-duru z orkestrom italijanske radio televizije (RAI). Vse skupaj so bili trije koncerti, eden izmed teh v Orvietto.

Meseca februarja in polovico marca pa je pevec Marko Fink preživel v Bordeaux-u, kjer je prvič sodeloval v Offenbachovi opereti *La Perichole*. Tu je nastopil s svojim barvitim glasom v vlogi čisto drugih likov kot ponavadi; zabavno in poučno, kar se nastopa tiče. Slovenska kulturna akcija mu želi še mnogo uspešnih nastopov ter mu čestita!

### DVOJEZIČNI SLOVENSKO – NEMŠKI LITERARNI VEČER Z LEVOM DETELO

Naš urednik Meddobja za Evropo, član literarnega odseka SKA *Lev Detela* je v slovenščini in nemščini predstavil svoji najnovejši pesniški zbirki *Zvezde, zanke in Svetloba na škrlatni obali* ter roman *Tri zvezde o Celjskih grofi in Veroniki Deseniški* v torek, 20. januarja letos, ob 18 uri na Slovenskem znanstvenem inštitutu na Dunaju. Vse omenjene knjige so izšle leta 2008 pri založbi VED v Ljubljani in Mariboru. Spregovoril je tudi o dveh knjigah, ki sta izšli v letu 2008: Grške pesmi (Mohorjeva založba v Celovcu) in izbrani esej *Dunaj na poštni znamki – zapisi med dvema stoloma* (Mohorjeva družba v Celju)

*Lev Detela* že trideset let ureja dunajsko nemško revijo LOG. Na koncu programa je opozoril na izkušnje z aktualno literaturo in problemom dvojezičnosti v tujejezičnem okolju ter je prebral izbrane odlomke izvornih nemških tekstov, ki so izšli marca 2009 pri založbi te revije.

*Lev Detela*, rojen pred sedemdesetimi leti v Mariboru, živi na Dunaju. Po poklicu je pesnik, prozaist, esejist, dramatik, prevajalec in kulturni poročevalec v slovenskem in nemškem jeziku. Od leta 1978 je soizdajatelj in urednik dunajske revije za mednarodno literaturo LOG. *Detela* je avtor nad štiridesetih leposlovnih knjig v slovenščini in nemščini. Prevodi njegovih literarnih tekstov so izšli v različnih jezikih, med drugimi v angleščini, španščini, italijanščini, romunščini, madžarščini, slovaščini, srbsščini in albansščini.

## Kulturni večeri

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

### PRVI KULTURNI VEČER 2009

V soboto 25. aprila je esejist in urednik *Mitja Čander* imel predavanje v Slovenski hiši na temo: *Mladi in slovenska družbena ter kulturna tranzicija*. Že naslov je treba pozorno prebrati. Torej, kako sedanja svetovna kriza plus slovensko politično prehodno stanje krojita usodo tudi kulturi – in kako se to odraža pri mladih. Prva ugotovitev: prevlada ekonomskih kriterijev postavlja kulturne vrednote na drugotna mesta. To se pozna pri podporah ustanovam, v programih medijev, založb, itd.

Vendar ni prezreti pozitivnih znakov kljub krizi. Mladi pisatelji so dobro motivirani in plodovito ustvarjajo. Izšla je antologija slovenske poezije v Italiji. V načrtu je antologija za špansko pišoče v Argentini. Pluralizem v kulturi se udejanja. Izobraževanje je kljub vsemu še vedno brezplačno. Knjižnice so dobro obiskane in prav te odkupijo mnogo knjig, kar rešuje založbe. Ustanovljena je bila agencija za knjigo RS, delovala bo prihodnje leto, ko bo Ljubljana svetovna prestolnica knjige; skrbela naj bi tudi za nepretrgano navzočnost slovenske literature na knjižnih sejmi. Letos smo prav to pogrešali na buenosaireškem sejmu. Za pluralizem v kulturi je bila posebno zaslužna *Nova revija*, prav od svoje ustanovitve naprej.

### “ARGENTINSKI” KULTURNI VEČER V TRSTU

V *Peterlinovi dvorani* v Trstu se je v ponedeljek, 30. marca 2009, vršil dvojni kulturni dogodek v zvezi z ustvarjalnostjo Slovencev Argentini. Pripravilo ga je *Društvo slovenskih izobražencev* in *Knjižnica Dušana Černeta*.

Program so pričeli z odprtjem osebne razstave olj in akrilov slikarke *Cecilije Grbec*. Slikarka se je rodila v Buenos Airesu, odrasčala v Boliviji in Argentini, od leta 2002 pa živi v Sloveniji. Leta 1998 je diplomirala iz likovne umetnosti s specializacijo v risanju in slikarstvu na zavodu CONSUDEC v Buenos Airesu. Skupinsko in samostojno je razstavljala tudi pri Slovenski kulturni akciji. Vsi se spominjamo njene uspešne in estetske razstave v dvorani dr. Tineta Debeljaka. Izpopolnjevala se je tudi v izdelovanju mozaikov. Mlado in obetajočo slikarko je predstavil v Buenos Airesu rojeni publicist in javni delavec *Gregor Batagelj*.

Sledila je okrogla miza o monumentalni knjigi tržaškega knjižničarja in publicista *Marjana Pertota* *Slovensko gledališče v Argentini*. To literarno delo so skupaj izdali *Založba Mladika*, *Slovenski gledališki muzej iz Ljubljane* in *Knjižnica Dušana Černeta*. Knjiga je bila že pred božičem predstavljena v prostorih *Slovenskega gledališkega muzeja*.

O knjigi je spregovoril direktor Slovenskega gledališkega muzeja *Ivo Svetina*; nato so sledile misli urednice izdaje omenjene ustanove *Francke Slivnik*, poznavalca slovenske argentinske stvarnosti publicista *Gregorja Batagelja*, avtorja *Marjana Pertota* in pa *Lučke Kremžar De Luise* iz Knjižnice Dušana Černeta.

Zahtevna izdaja knjige *Slovensko gledališče v Argentini* je imela tudi primeren in zanimiv predstavitveni večer ob številni publiki, ki je z veseljem in radovednostjo sledila programu predavanj ter si ogledala slikarska dela naše članice *Cecilije Grbec*.

Med negativnimi faktorji je predavatelj omenil tele: Kulturne ustanove porabijo samo za svoj obstoj 80% svojega proračuna. Tako za delo navzven, žal, malo ostane.

Davek na knjigo je (pre)visok (8,5%).

Posebno mladi občutijo hudo stanovanjsko krizo.

Kulturni programi na RTV so potisnjeni vse prepozno ponoči.

Ga. predsednica SKA je vodila večer, zato je seveda spočetka predstavila predavatelja, katerega pa poznamo že od lanskoletnega obiska pri naši ustanovi.

Na koncu je bilo nekaj vprašanj, kot pač običajno. Eno od njih: Ali je v matici poznana emigrantska literatura in ali je le-ta imela kaj vpliva, recimo, na pluralizacijo kulture.

Iz odgovora smo lahko spoznali, kako pomembna je bila vrnitev *Zorka Simčiča* v Slovenijo, saj je tako živa priča slovenske kulturne diaspore. Omeniti je pa tudi njegovo nagrajeno delo (*Človek na obeh straneh stene*), saj izstopa kot prvi slovenski eksistencialistični roman.

Čandrova zbirka esejev *Kuvertirana poteza* (2008) nas je spravila v zadrego prav z naslovom. Avtor je razložil, da je izraz vzel od šahistov.

Po predavanju je sledila v sejni sobi skromna zakuska, kar je dobra priložnost za medsebojno poznavanje: v tem primeru, mimogrede, med matico in zdomstvom.

VIR

## DRUGI KULTURNI VEČER PRI SKA INTERVJU S PREVAJALCEM ALEŠEM BERGERJEM

Pesnik *Tone Rode*, član literarnega odseka Slovenske kulturne akcije, je pripravil večer z esejistom **Alešem Bergerjem** v dvorani dr. Tineta Debeljaka, v soboto, 9. maja ob 20. uri.

Iz stavljenih vprašanj je bilo zaslediti življenjsko in literarno pot **Aleša Bergerja**.

Rodil se je leta 1946 v Ljubljani. Diplomiral je na Filozofski fakulteti v Ljubljani iz primerjalne književnosti in francoščine. Najprej je delal v kulturni redakciji ljubljanskega radia, od leta 1978 pa je bil urednik za prevodno književnost pri eni osrednjih slovenskih založb, *Mladinski knjigi*. Bil je eden od ustanovnih članov *Nove revije*. Po poklicu je esejist, dramatik, prevajalec in urednik. Iz francoščine prevaja poezijo, prozo, dramatiko in esejistiko. V slovenščino je prevedel izbor poezije *Jorgeja Luisa Borgesa* in Ciganskega romansera *Federica Garcia Lorca*. Kot literarni zgodovinar je obravnaval smeri dadizma in nadrealizma. Za prevajalsko delo je prejel sledeče nagrade: *Sovretovo* 1983, *Prešernovega sklada* 1987 in *Župančičevo* leta 1993. Leta 2006 je napisal dramo **Zmenki**. Je avtor še vrste drugih kratkih proz in otroških iger.

Okvir intervjuja je bil "Jezik - literatura - knjiga in Slovenci danes".

Ob lepi udeležbi in v radovednem pričakovanju je *Tone Rode* pričel z intervjujem in tako vzpostavil stik z esejistom **Alešem Bergerjem**.

Na vprašanja je pisatelj odgovarjal izčrpno in natančno; tako nam je osvetlil marsikatera področja slovenskega kulturnega življenja ne samo v literaturi, prevajanju in uredništvu, temveč tudi v politiki v širšem pomenu besede kot obveznem okviru vseh ostalih dogajanj. Zaznali smo, da si iz tega obroča

političnega diktata, demokratični pisatelj ali mislec vedno najde poti za spremembe, zahteve, revindikacije. **Aleš Berger** je v odgovorih nanizal svojo pot na kulturnem področju in v odločilnih družbenih slovenskih trenutkih. Podčrtal je vlogo *Nove revije*, katere pomebnosti se niso osvestili v začetkih, čeprav so istočasno vedeli, da se spuščajo v nevarne politične drže. Poudaril je vlogo, ki so jo imeli prvi stiki slovenskih literatov s kulturnimi središči v Evropi. Orisal je miselnost in načrte generacije, kateri pripada. Podal je tudi objektivna mnenja o novih generacijah literatov in pesnikov.

Razložil je pomembnost prevanjanja za izoblikovanje slovenskega jezika na raven evropskih jezikov, ki se je ravno razvil s prevodom sv. pisma po Primožu Trubarju. Sv. pismo je zahtevalo bogat besednjak. Opomnil je na dejstvo, da so se skoraj vsi veliki pisatelji ali pesniki tudi ukvarjali s prevajanjem, kot dokaz je postavil očeta slovenske poezije Franceta Prešerna. Omenil je važne slovenske literate, ki so se posvetili tudi prevajanju. Prevajalci niso bili najbolj priljubljeni v Titovi Jugoslaviji, saj so vnašali po prevodih drugačne "tuje" in "reakcionarne" ideje Zahoda. Še prav posebej je omenil kot urednik zbirke pesmi *Simona Gregorčiča* in *Srečka Kosovela*, ki sta dosegli neverjeten uspeh pri bralcih.

Prevajalec **Aleš Berger** je čutil posebno radovednost do španskega jezika, saj je obvladal francoščino in je potem ugotovil, da sta si v bistvu jezikovni strukturi obeh jezikov precej podobni. Privlačila sta ga *Jorge Luis Borges* in *Federico Garcia Lorca*. Ta zadnji je bil pravi izziv, saj ni bil katerikoli prevod iz španščine, temveč prevod, ki naj bi izžareval vso dušo ciganskega prebivalstva v Andaluziji.

Z velikim zanimanjem je publika sledila razlagam: kakšen mora biti prevod, katere licence si prevajalec sme dovoliti; kje so meje, da je prevod verodostojen; kdo ocenjuje kvaliteto prevoda; ali so teksti, ki so neprevedljivi; ali prevajalci izbirajo prevode ali jih delajo po naročilu in kakšne posebne težave predstavlja prevod poezije itd.

Po končanem intrevjuju so se z zanimanjem vrstila vprašanja, ki so dopolnjevala in poglobila izvajanje avtorja.

Kot poslastico večera je *Tone Rode* prebral v španščini izbrano poezijo *Jorgeja L. Borgesa*, v slovenščini pa svoj prevod **Aleša Bergerja**.

Ob zaključku se je predsednica zahvalila pisatelju **Alešu Bergerju** in tudi njegovi ženi *Nadi Lesjak*, ki ga je spremljala ob tem prijetnem kulturnem večeru v naši organizaciji.

### RAZPIS ZA NOVO OPREMO REVIE MEDDOBJE ZA GRAFIČNE OBLIKOVALCE

Kdor želi sodelovati na tem razpisu, mora predstaviti dva vzorca oz. osnutka v največ štirih barvah, v naravni velikosti in na črnem kartonu, passepartout, foamboard itd, v velikosti A3.

Dostavi naj Slovenski kulturni akciji do 30. avgusta 2009 v kuvertah, označenih s šifro (brez drugih podatkov). Istočasno naj odda majhno zaprto kuverto z isto šifro, ki naj v notranjosti vsebuje ime, naslov in telefon udeleženca.

Izbrani vzorci bodo sprejeti za oblikovanje **MEDDOBJA ob 55. obletnici Slovenske kulturne akcije**.

Vsa predstavljena dela bodo razstavljena na enem od kulturnih večerov organizacije.

Žirija: grafična oblikovalka *Irena Žužek*, arh. *Marjan Eiletz*, arh. *Jure Vombergar* in dr. *Katica Cukjati*.

CORREO ARGENTINO	TARIFA REDUCIDA CONCESION 232
V. SUC. 4 CORREO CENTRAL	R. P. I. 201682

GLAS je glasilo Slovenske kulturne akcije. GLAS es propiedad de la Acción Cultural Eslovana. Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. Urejuje ga odbor, pod koordinacijo tajništva. Glavni urednik: *Katica Cukjati*. Director: la Comisión Directiva bajo la coordinación del secretario. Tisk / Impreso en: Editorial Baraga del Centro Misional Baraga, Colón 2544, (1826) Remedios de Escalada, Buenos Aires, Argentina. Izhaja s podporo od Urada vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.